

Geografické rozhledy – časopis pro další vzdělávání v geografii
Ročník 28 (2018–2019), číslo 2

Vydává Česká geografická společnost, z. s. v. Nakladatelství P3K, s. r. o., www.p3k.cz

Adresa redakce: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Albertov 6, 128 43 Praha 2
redakce@geograficke-rozhledy.cz
www.geograficke-rozhledy.cz

 geograficke.rozhledy
 geografickerozhledy

Výkonný redaktor: Miroslav Šifta

Redakční rada: Tereza Aubrechtová, Jan D. Bláha, Dana Fialová, Jindřich Frajer, Martin Hanus, Klára Hulíková, Petr Karas, Petr Knecht, Vincenc Kopeček, Jan Kopp, Stanislav Kraft, František Křižan, Marek Křížek, Silvie R. Kučerová, Josef Kunc, Jakub Lysák, Miroslav Marada, Jiří Martínek, Tomáš Matějček, Aleš Nováček, Pavel Raška, Dana Řezníčková, Miroslav Šobr

Jazyková redakce: Marie Pospíšilová

Layout: Vít T. Luštinec, Karel Kupka

Sazba a zlom: Nakladatelství P3K, s. r. o.

Tisk: Grafotechna plus, s. r. o.

Distribuci a předplatné zajišťuje jménem vydavatele firma SEND Předplatné.

Předplatné objednávejte na:

www.send.cz/geografickerozhledy.

Časopis vychází 5x ve školním roce. Roční předplatné 335 Kč. Cena za jednotlivé číslo 67 Kč. Redakční uzávěrka 25. 11. 2018, číslo 2 vyšlo 9. 12. 2018. Podávání novinových zásilek povoleno ředitelstvím pošt Praha č. j. 139/92 – NP, ze dne 17. 11. 1992. MK ČR E 5922, ISSN 1210-3004.

Časopis je zařazen na Seznam recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v Česku. Je vydáván s finanční podporou Akademie věd ČR.

Foto na titulní straně:

Obraz a geografie? První asociace, která člověka napadne, je mapa. Geografové ale pracují i s dalšími obrazovými materiály. Vytvářejí grafy, schémata, 3D modely, územní plány... Analyzují staré mapy, znaky, loga, pohlednice, poštovní známky, bankovky, graffiti, malby a kresby a další. Nejvíce informací, které člověk dokáže přijmout, vnímá zrakem. Zkusme na to myslet i při předávání informací našim žákům. Foto: Global Trade Review.

Obsah

TÉMA ČÍSLA

- Vizuálie a jejich vliv na vnímání světa kolem nás (Jan D. Bláha) 4
Proměny krajiny Kutnohorska v obrazech (Lucie Kupková, Zdeněk Lipský, Zdeněk Boudný) 8
Klaudýanova mapa: poklad české minulosti (Tomáš Grim, Martina Tůmová) 12
Morava v obraze aneb kartografické dílo Jana Amose Komenského (Josef Chrást) 16
Obraz není jen zobrazení, obraz je také předmět (Zdeněk Kučera) 20

GEOGRAFIE A ŠKOLA

- Mapování pocitů v okolí naší školy (Kateřina Novotná, Lenka Havelková) 24

VĚDA, VÝZKUM, INOVACE

- Dálkový průzkum Země pomáhá sledovat zdravotní stav lesů (Přemysl Štych) 28
Standardizace aneb srovnáváme srovnatelné? (Oldřich Hašek, Luděk Šídlo) 32

AKTUALITY

34

Úvodník

Barvy, tvary, značky, písmena, gesta... Všechny podněty, vnímané a přijímané prostřednictvím zraku jsou pro člověka zcela zásadním zdrojem informací. Vizuální vjem lidský mozek zpracovává mnohem rychleji než všechny ostatní, jsou nejučinnějším prostředkem učení se. Už Jan Amos Komenský si při tvorbě Orbis pictus uvědomoval, že v procesu učení je účelnější použít obrázky na úkor textu. Ideální je kombinace vjemu hmatového a zrakového, možnost, že si člověk něco vyzkouší, prohlédne i „osahá“. Mezi intenzitou zrakových vjemů a jejich dopadem na člověka jsou rozdíly. Lepšího výsledku v uchování informace dosáhneme prostřednictvím jejího sdělení grafickým prvkem (obrázkem, grafem i mapou) než pouze psaným textem. Ne všechny vizuální informace vysíláme záměrně a vědomě. Ještě více takových informací nevědomě přijímáme. Člověk musí denně čelit více než 5 000 vizuálních informací. Kolik z nich si můžeme zapamatovat? Mnoho, i když většinu pouze podprahově. I tak ale „fungují“ a často plní svůj účel (komerční, propagandistický...).

Žijeme v době vizuálního smogu, je přeznačkováno. Vnímání vizuálních informací ale vždy záleží na prostorovém a časovém kontextu. Jinde a jindy může být daný zrakový vjem symbolem pro něco jiného. Perfektní „hřiště“ pro geografy! Pro ně jsou obrazy a vizuálie relevantním tématem k řešení jak z hlediska informací, které mohou zkoumat (např. obrazové materiály s geografickým obsahem, v neposlední řadě také učebnice), tak i z pohledu nástrojů, jimiž geografové informace znázorňují, kterými data interpretují, vyjadřují to podstatné z nich a předávají je dál. Obrazy jako výsledky i jako metody jsou vlastní „každé geografii“. Dálkový průzkum Země, vizualizace dat (mapy, grafy, schémata, 3D modely), meteorologické modely... a tak bychom mohli pokračovat ještě dlouho. Několik pohledů na to, jak geografové s obrazy pracují, i to, jak je svět různě zobrazován, přináší toto číslo Geografických rozhledů.

Přejeme příjemné čtení, ale hlavně prohlížení!

Miroslav Šifta